

na nároží Revoluční třídy a ulice Nové mlýny na území Pražské památkové rezervace

Dne 21. 7. 2010 vyslovil prostřednictvím oficiálního odborného vyjádření ředitel pražského pracoviště Národního památkového ústavu PhDr. Michael Zachař souhlas s demolicí historizujícího domu z roku 1869 na nároží ulic Revoluční a Nové Mlýny, a to ve prospěch novostavby komerčního polyfunkčního objektu. Naznačil tak bezprecedentní kapitulaci ústavu před investorským tlakem na novou zástavbu pozemku a politováníhodnou neschopnost hájit poslání, které mu bylo jako řediteli odborné památkové instituce svěřeno.

Proti tomuto svévolnému a neobhajitelnému kroku rozhodně protestujeme a žádáme o jeho neprodlenou revokaci!

Dům čp. 1502-II, jeho historie, architektura a urbanistický význam v pěti bodech

1. V roce 1868 byl dokončen most Františka Josefa I. (jeden ze tří pražských řetězových mostů, nahrazený roku 1951 kamenným mostem Švermovým, dnes zvaným Štefánikův). Po dokončení mostu vzrostl význam dosud periferní Trubní ulice (přejmenované roku 1868 na ulici Císařovny Alžběty, lidově zvanou Eliščina, dnes Revoluční), která byla zastavěna kolem roku 1870 souvislou řadou nových činžovních domů s bohatým historizujícím dekorem. Dům čp. 1502 byl v řadě šesti domů druhým od mostu.

2. Prvním domem uliční fronty byla budova tzv. Eliščiných lázní v romantickém slohu anglické gotiky, korespondující s podobou původního mostu. Budova lázní byla zbořena v roce 1940 v souvislosti s komunikačními úpravami předmostí a plánovanou stavbou nového mostu. Dům čp. 1502 se tak ocitl na okraji uliční řady a směrem k mostu byla obnažena jeho štítová zeď.

3. Zákoutí s holou štítovou zdí domu 1502 se stalo již v průběhu druhé poloviny 20. století předmětem mnoha architektonických úvah i studentských prací. Vzhledem k nevelkému rozsahu "zbytkového" pozemku a sousedství s nízkými památkově chráněnými budovami pod Novomlýnskou vodárenskou věží, zde však dosud žádný stavební záměr realizován nebyl.

4. Všech pět zbylých historických domů na novoměstské straně Revoluční třídy mezi ulicemi Nové mlýny a Klimentskou je kompletně zachováno. Z nich jsou navíc první tři domy od mostu neporušeny objemovými změnami, tedy nemají žádné nástavby, a ani jejich bohatě dekorované fasády nebyly poškozeny purizací.

5. Z tohoto pohledu má trojice uvedených domů jako architektonický soubor vzhledově dokumentující honosnost zástavby hlavní třídy v době po polovině 19. století zcela mimořádný význam. Tuto hodnotu nelze "drobit" hodnocením jednotlivých objektů bez souvislosti celku, ani redukovat na hodnocení pouze vnitřních konstrukcí a jejich autenticity. Zároveň je třeba se oprostít od již překonaného klišé, které historizující architekturu činžovních domů 19. století pokládalo již z principu za podřadnou a mělo nepochybně vliv na skutečnost, že domy dosud bohužel nebyly zahrnuty mezi nemovité kulturní památky.

Ředitel Zachař schválením demolice domu odborně i morálně pochybil

Skutečnost, že uvedené historické domy nejsou chráněny jednotlivě jako kulturní památky neubírá nic na jejich ochraně z titulu součásti Pražské památkové rezervace. Demolici na území rezervace by snad bylo možné připustit v několika ojedinělých případech (totální zchátralost objektu, poškození živelnou pohromou, statická neudržitelnost budovy, provizorní stavba...), avšak rozhodnutí ředitele Zachaře se týká domu, který je ve velmi dobrém stavu. Dostává se tak do konfliktu s názorem vlastního poradního orgánu, neboť Památková rada pražského pracoviště NPÚ se 17. 9. 2009 vyjádřila o záměru jako o "nepřijatelném", a radikální názor nesdílejí ani odborníci z pracoviště Národního památkového ústavu.

Odborné vyjádření ředitele Zachaře však koliduje i s nařízením vlády o PPR č. 66/1971 Sb, které v § 3 hovoří o stavební činnosti na území rezervace. Dokument v odstavci c) zmíněného paragrafu praví: "veškeré úpravy nemovitých kulturních památek i jejich souborů a objektů, které vykazují dílčí památkové nebo urbanistické hodnoty (objekty památkového zájmu), dotýkají se vnitřní i vnější architektury, musí být řešeny a prováděny se zřetelem k trvalému zabezpečení jejich hmotné podstaty, k jejich přiměřenému společenskému využití a dalšímu zhodnocování výtvarných a dokumentárních funkcí". Trvalé zabezpečení hmotné podstaty objektu, požadované zákonným dokumentem, si lze představit na mnoho způsobů, avšak jako demolici rozhodně ne!

Snad právě proto, aby dokázal, že objekt památkově hodnotný není, se ředitel Zachař ve svém elaborátu výrazně odvolává na závěry stavebně-historického průzkumu objektu (zpracoval J. Holeček). Je třeba však vzít v úvahu skutečnost, že tento SHP vznikl na objednávku investora a jím je honorován. Je proto zákonitou skutečností, že závěrečné hodnocení průzkumu koresponduje s investorovým přáním a snaží se památkářům podsunout předem připravené hodnocení v tomto duchu. Zachař píše o domě čp. 1502 jako o "zjevně nejslabším" v uliční frontě a "eventuální odstranění průměrného domu" zdůvodňuje náročností urbanistického zadání, které si stavební záměr vytkl za cíl - pohledové ukončení Revoluční třídy. K "zacelení tak závažné urbanistické chyby", jakou je pohled na slepou štítovou zeď domu čp. 1502, totiž nemůže podle Zachaře stačit jen "nápaditý výtvarný akcent s náročnou věžovou dominantou", tak náročný úkol může splnit jen realizace většího stavebního celku. Zdůvodnění vyznívá tak, jakoby investor byl spasitelem pražského urbanismu, a nikoliv podnikatelem komerční novostavby.

Nebývalé ztotožnění se záměry investora násilně ospravedlňující uvolnění prostoru i na úkor cenně historické zástavby a nepřesvědčivé zdůvodnění jsou podle našeho názoru těžko přijatelné pro morální profil ředitele odborné složky pražských památkářů. Jeho názory a s nimi související vyjádření ústavu se tak stávají zcela nečitelnými a nepředvídatelnými. Setrvání ředitele s tímto názorovým portfoliem a charakterovou přizpůsobivostí v čele odborné památkové instituce je podle našeho názoru neudržitelné a pro pražské památky škodlivé.

Závěr a výzva

V další fázi řízení je nezbytné v zájmu zachování památkových hodnot Pražské památkové rezervace uvedený záměr demolice zastavit. Pokud by totiž demolice domu čp. 1502 byla provedena, může

založit precedentní řadu demolic desítek dalších historických pražských domů, nechráněných individuálně jako kulturní památky.

V této věci otevřeně vyzýváme k součinnosti v rámci jejich možností a kompetencí tyto orgány, instituce a další subjekty:

Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Magistrátu hlav. města Prahy

Ústřední pracoviště Národního památkové ústavu

Památkovou inspekci Ministerstva kultury ČR

Český národní komitét ICOMOS

Občanská sdružení angažovaná v oblasti ochrany památek a přírody

Praha, 2. srpna 2010

PhDr. Kateřina Bečková - předsedkyně Klubu Za starou Prahu

PhDr. Richard Biegel, Ph.D. - jednatel Klubu Za starou Prahu